

Position paper 'Aanbesteden en veiligheid op bouwplaatsen'

FNV

6 december 2018

Inleiding

Elke werknemer in de bouw wil aan het eind van de dag weer gezond en veilig thuis komen. Dat is helaas in de bouw geen vanzelfsprekendheid, want de bouw staat al jaren in de top 3 als het gaat om ernstige arbeidsongevallen.¹ Hoewel de afgelopen jaren de nodige tijd en geld is geïnvesteerd in het veiliger maken van bouwplaatsen, zien we dat door de stijgende vraag in de bouw het aantal ongevallen toeneemt. Veiligheidsafspraken en de veiligheidscultuur staan onder druk door de toegenomen werkdruk en doordat de bouwplaats een verzamelplaats is geworden van verschillende talen.

De FNV vindt dat veiligheid op de bouwplaats weer prioriteit nummer 1 moet worden, waarbij het uitgangspunt dient te zijn dat het werk dusdanig veilig is georganiseerd, dat er geen arbeidsongevallen plaatsvinden. Duurzaam bouwen, wat steeds meer de norm is, moet samengaan met duurzaam werken.

In dit position paper bespreken we op welke wijze duurzaam werken in de bouw gerealiseerd kan worden en welke partijen daarbij aan zet zijn.

Rol opdrachtgever

De rol van de opdrachtgever bij het realiseren van duurzaam werken is van belang, dus geen arbeidsongevallen tijdens de werkzaamheden. We zien dat opdrachtgevers de neiging hebben om bij het maken van keuzes prioriteit leggen bij de goedkoopste aanbieder van de werkzaamheden.² Op basis van onze ervaring weten we dat deze keuze ten koste gaat van de veiligheid, want op activiteiten die als extra worden beschouwd wordt bezuinigd.

Tegen deze achtergrond is ons pleidooi dat opdrachtgevers:

- Tijdens de ontwerpfasen van een bouwproject het aspect veiligheid een even grote plaats toekennen in de gunningscriteria als kosten, efficiency en kwaliteit van het gebouw. Met andere woorden veiligheid zal een integraal onderdeel moeten zijn van de criteria waarop een aanbesteding wordt beoordeeld. Daarbij gaat het overigens niet alleen om criteria bij de uitvoering van de bouwwerkzaamheden, maar ook bij het onderhoud en de recycling van het gebouw.
- Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden een actieve rol dienen te vervullen bij het vaststellen of de gemaakte veiligheidsafspraken worden nageleefd. We spreken van een actieve rol omdat we van mening zijn dat het controleren van afspraken via periodieke audits onvoldoende is. Wij volgen hier de visie van minister Ollongren dat publiek toezicht onmisbaar is, omdat de bouwsector zelf nog niet klaar voor deze verantwoordelijkheid.³ Het voorstel om een onafhankelijke en professionele kwaliteitsborger in te zetten. Deze voert gedurende het hele ontwerp- en uitvoeringstraject controles. Dit voorstel spreekt ons aan. Als aanvulling hierop moeten niet alleen worden gecontroleerd op alle wettelijke voorschriften zoals gezondheidseisen en duurzaamheidseisen, maar ook op arbeidsvoorwaarden en arbeidsomstandigheden. Het voorkomen van ongevallen en risicovolle situaties is goedkoper, dan het genezen. Tevens werkt het traumatisch voor de werknemers en levert het imagoschade aan de sector.

¹ Staat van arbeidsveiligheid. Den Haag: I-SZW 2018.

² Bouwen aan constructieve veiligheid. Den Haag, OvV oktober 2018.

³ Reactie op OvV-rapport Bouwen aan constructieve veiligheid. Ministerie van BZK 29 oktober 2018. FNV wees in zijn brief van 28 september 2016 gericht aan het ministerie van Infrastructuur en Milieu op de noodzaak van publieke controle in de bouw.

- Erop toezien dat de bouwplaats ID wordt gebruikt, omdat dit middel een manier is om na te gaan of werknemers over de vereiste papieren beschikken (zoals het hebben gevolgd van een cursus veilig werken op de bouwplaats).⁴ Maar ook bijvoorbeeld of voldaan is aan certificeringseisen rondom VCA, torenkraanmachinisten en steigerbouwers. Tevens kan in de bouwplaats ID worden vastgelegd of medewerkers uit andere landen beschikken over minimale taalvereisten waarmee op een effectieve manier gecommuniceerd kan worden met collega's.
- Bij het verplichtstellen van BIM (Bouw Informatie Model) de veiligheidsaspecten in het model integraal worden meegenomen. Dat wil zeggen dat in het BIM werkbeschrijvingen zijn opgenomen waarbij ook het aspect veiligheid is beschreven.

Wat doet de FNV om de veiligheid binnen de sector bouw te bevorderen?

FNV vindt de veiligheid op de bouwplaats van belang. Om gezamenlijk met werkgevers de veiligheid in de bouw te bevorderen zijn in de cao bouw en infra de volgende afspraken gemaakt.

- FNV doet onderzoek naar het verbeteren van veiligheid en arbeidsomstandigheden in de bouw. Deze onderzoeken worden door FNV zelf uitgevoerd om de veiligheid te controleren. Zoals het rapport over de veiligheid en arbeidsomstandigheden van kraanbestuurders.⁵ De uitkomsten van dit rapport zijn een belangrijk onderdeel geweest voor de cao-voorstellen.
- FNV stelt informatie beschikbaar over veilig en gezond werken via onze websites.
- Het FNV meldpunt veiligheid in de bouw. Mensen die een gevaarlijke situatie zien op de bouw kunnen dit aan de FNV melden. De FNV gaat dan af op de melding om te kijken wat er aan de hand is en hoe de veiligheid verbeterd kan worden.
- FNV ontwikkelt allerlei apps, waarmee werknemers makkelijk informatie over veilig en gezond werken kunnen vinden, maar ook metingen kunnen doen. Je kunt denken aan de FNV Hittestresscalculator (deze wordt ook door ISZW gebruikt bij inspecties), de FNV Decibelmeter, de stoffencheck app en de FNV bouw veilig app.
- Er zijn FNV-bestuurders en netwerkers/consulenten bouw. Deze medewerkers gaan met de werknemers in de bouw in gesprek over allerlei thema's. Thema's op het gebied van veiligheid komen vaak ter sprake.
- De FNV levert een belangrijke bijdrage bij de totstandkoming van de Arbocatalogus Bouw en Infra. Hierin staan allerlei maatregelen ter voorkoming of beperking van arbeidsrisico's.
- De FNV zit in het bestuur van Vollandis. Vollandis is het kennis- en adviescentrum voor een gezonde bouw- en infrasector. De FNV is ook betrokken bij het opstellen en actualiseren van A-bladen. Een A-blad bevat belangrijke richtinggevendende aanbevelingen ten behoeve van betere en veiligere arbeidsomstandigheden in de sector.
- Het ontwikkelen van vakbondsnormen, bijvoorbeeld op het gebied van zittend- en staand werk.
- Onderzoek naar het ontwikkelen van een gemeenschappelijke taal voor op de bouwplaats, bouwspraak, om communicatieverstoringen tussen werknemers zoveel mogelijk te voorkomen.
- Afspraken die moeten leiden tot het vergroten van het veiligheidsbewustzijn onder werknemers door de aangeboden veiligheidsmiddelen daadwerkelijk te gebruiken.
- Bepalingen om het werk te onderbreken bij een gevoelstemperatuur van -6 graden. De werkgever kan ook maatregelen nemen om andere werkzaamheden uit te voeren bij genoemde temperatuur.
- Sociale partners gaan actief lobbyen bij opdrachtgevers voor veiligheid en sociaal verantwoord opdrachtgeverschap.

⁴ Collectieve arbeidsovereenkomst bouw & infra 1 april 2018 tot en met 31 december 2019 (artikel 62a). Over de bouwplaats ID vindt momenteel een voorconsultatie avv plaats bij het ministerie van SZW.

⁵ De machinist tilt er zwaar aan. Veiligheid en arbeidsomstandigheden van kraanbestuurders onder druk. Utrecht: FNV Bouw en Wonen maart 2017.